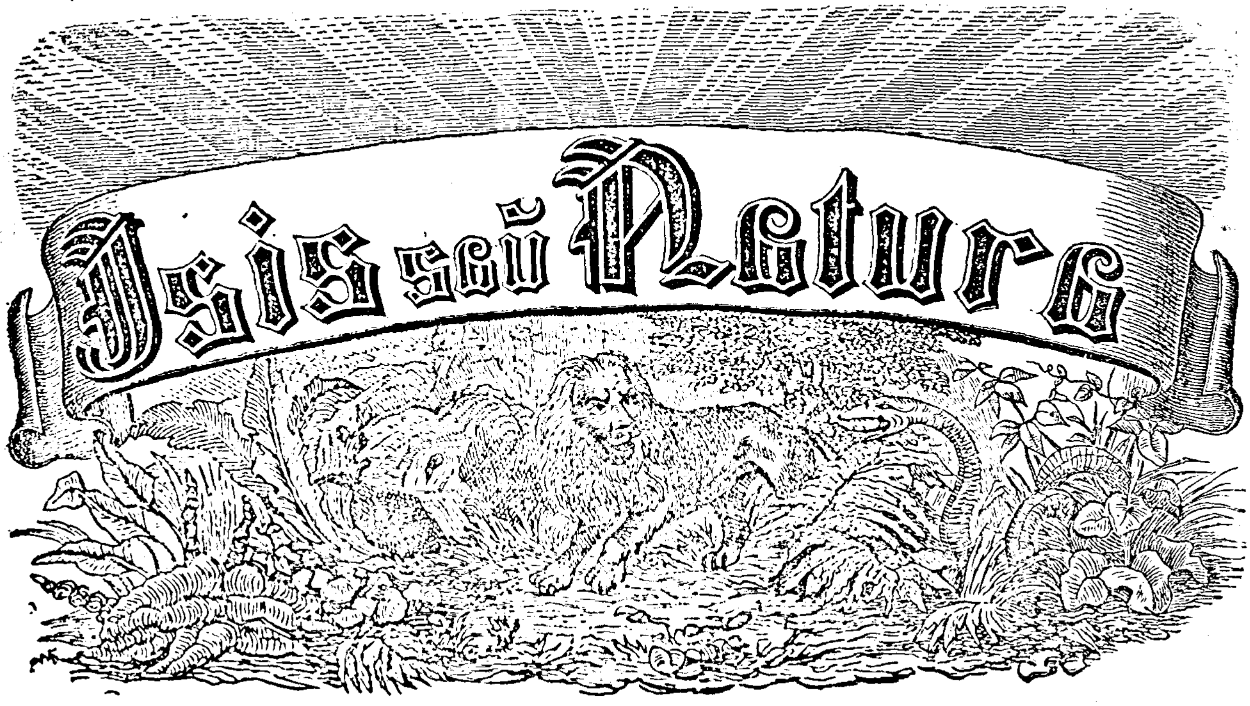

JURNAL

ПЕНТРȢ РЕСПÎНДІРЕА ШТІІНЦЕЛОРȢ НАТȢРАЛЕ ШІ ESAKTE, ÎN TOATE КЛАSЕЛЕ.

Редіџеатȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 12. (Анȣлȣ алȣ dȣoiлea) Бȣкȣрешті Мartie 22, 1857.

Коnpindеpea: Despre комете. Planta Ricinus. Камілa. Комȣнікаціȣні штііnціфіче мічі.

Despre Комете.

Артікоlȣлȣ 6-леа. Ші челȣ finaлȣ.

Сѣ тракtѣмȣ акȣмȣ кȣestiȣnea кѣdереі ȣnei комете песте ȣna din stелеле Черȣлȣі.

Аічі кȣestiȣnea se редȣче ла întреварea: Dакѣ din тimпȣріле istopiче, s'a вѣзȣtȣ пе Черȣ o stea апрinzîndȣ-se saȣ stinrîndȣ-se? Кѣчі în ачеstȣ казȣ, ера пермisѣ sȣпozіціȣnea, кѣ ачеа-sta s'a ȣрматȣ прin кѣdереа вр'ȣnei комете пе-ste ачеastѣ stea.

Еатѣ че комȣнікѣ istopia Astponomieі, de-sпре ачеstȣ пȣнкtȣ.

Pliniu ворбеште în ȣвраціȣріле sале кѣ în timпȣлȣ лȣі *Hypparchu*, (2000 anі înainte de Хр.) o stea пȣoѣ s'a арѣтаtȣ îndатѣ пе Черȣ, ші ачеаsta a dat вestitȣлȣі *Hypparchu* ideia d'a фаче ȣnȣ ката-логȣ (о лістѣ) de toate stелеле Черȣлȣі ка, џе-нераціȣніле nosterioape сѣ штіе че stеле s'аȣ обсерватȣ пѣ черȣ, în toatѣ antiкȣitatea. Ачеstȣ каталогȣ s'a консерватȣ de Pliniu.

Ȣnȣ asemenea fenomentȣ, s'a обсерватȣ ші în anіі 1572 ші 1604 dȣпѣ Хр.; adeкѣ ла 14 Noемврie 1572, Tycho de Brahe, вestitȣлȣ As-trоnомȣ d'атȣnчі a обсерват, кѣ în пaртеа че-рȣлȣі кѣtре nордȣ, (adeкѣ în констелаціȣnea Ca-siopea), a ешітȣ o stea пȣoѣ foapte stрѣлȣчitoape; еа ера аша de stрѣлȣчitoape ші de лȣminoasѣ ка ші лȣчеафѣрȣ de seapa (venus). Dар steaoa чеа пȣoѣ din anȣлȣ 1604, s'a арѣтатȣ ла 10 Октом-врie zioa кеарѣ, în констелаціȣnea шарпелȣі ші a авȣtȣ o мѣріме аша de ремаркавілѣ ка ші steaoa лȣі Iupiter. Noaпtea пречеdентѣ ачеstеі

zile, astъ stea era înkъ foarte mikъ шi a kres-kȣtȣ foarte repede, прin ȣрмаре треbȣe ка вр'ȣнȣ катаклismȣ fizikȣ sъ se fi întîmплatȣ аколо, каре а fъкȣtȣ п'ачestȣ корпȣ череskȣ, sъ se апrinzъ аша de tape шi de repede. Dȣпъ 15 лȣнĭ, ачеа-stъ stea нȣоъ s'а fъкȣtȣ din нȣоȣ невъzȣtъ, fъръ а лъsa вр'о ȣрмъ.

Ȣнȣ asemenea evenimentȣ d'о арътаре періо-dікъ а ȣнеĭ stele нȣоъ, s'а întîmплatȣ шi ла анȣлȣ 1848. Аветȣ кȣноштінцъ акȣмȣ neste totȣ de zeче evenimente аналоаце.

Кȣмȣ sъ не esплікъмȣ ачеаstъ fantъ?

Nevton ziче: stelele fikse sîntȣ sорĭ ка шi soarele nostрȣ; fie-каре stea este ȣнȣ пȣнкtȣ чентралȣ пентрȣ ȣнȣ sistemȣ планетарiȣ ка шi soarele nostрȣ, însъ noĭ ведемȣ нȣмаĭ stelele dар нȣ шi планетеле лорȣ, fiindȣ-къ sîntȣ пrea денарте de noĭ; къчĭ чеа maĭ апроапе stea fiksъ este de dȣoe sȣte de miĭ de орĭ maĭ денарте de noĭ, de kîtȣ soarele; adeкъ 4 біліоане mile цео-графiче! Dар sîntȣ sорĭ în Ȣніверsȣ каре s'аȣ stinsȣ шi нȣмаĭ лȣческȣ, însъ kîndȣ se întîmплъ sъ казъ вр'о кометъ neste dînшiĭ, атȣнчĭ s'апрindȣ шi лȣческȣ din нȣоȣ пентрȣ kîtȣ-ва timпȣ шi атȣнчĭ s'арatъ fenomenȣлȣ deskrisȣ despre ȣнеле din stele каре s'аȣ fъкȣtȣ vizibile d'о datъ, аȣ stрълȣчitȣ kîtȣ-ва timпȣ шi пе ȣрмъ еарȣ s'аȣ stinsȣ.

Dакъ арȣ fi аша, че konsekȣinце кȣрioase s'арȣ пȣтеа траце dintр'ачеаsta; adeкъ: întр'аде-въръ, къ кометеле кадȣ kîte odatъ neste ȣнȣ корпȣ череskȣ, шi îлȣ апrindȣ шi къ soarele nostрȣ поате sъ se stingъ neste milioane de anĭ шi sъ пеаргъ лȣmina sa; атȣнчĭ пъмîntȣлȣ nos-трȣ, împreȣнъ кȣ toate челе-лалте планете, каре компȣнȣ sistemȣлȣ nostрȣ solарiȣ, totȣ арȣ пȣтеа esista ȣрмîndȣ înbîрtiріле лорȣ împреціȣрȣлȣ soa-релȣĭ (къчĭ атракціȣнеа soарелȣĭ нȣ depinde de лȣmina sa); însъ пъмîntȣлȣ împreȣнъ кȣ челе-алте планете ар fi kondamnate ла о обsкȣритate profȣndъ шi neîntreрȣптъ!

Arago însъ, базаtȣ пе esперіенцеле модер-не аsȣпра ардереĭ обжектелорȣ материале, ziче къ нȣ е нечеsарiȣ ка sъ konтрібȣimȣ къдереĭ ȣнеĭ komete, fenomenȣлȣ maĭ sȣsȣ чitatȣ de repedea арътаре а ȣнорȣ stele нȣоĭ шi марĭ каре ръ-mînȣ vizibile kîtȣ-ва timпȣ шi пе ȣрмъ se fakȣ еарȣ невіzibile. Орĭ-че fizikȣ штie акȣмȣ къ корпȣріле нотȣ deveni лȣчitoare în ȣрма inflȣin-целорȣ електріче, fъръ ка sъ арзъ; прin ȣрмаре se поате преа біне ка în ȣнеле stele stinse, saȣ sъ ziчемȣ maĭ біне, în ȣнеле корпȣрĭ обsкȣре, каре se ръточеskȣ în sпаціȣлȣ Ȣніверsȣлȣĭ, sъ ȣр-meze kîte odatъ ȣнȣ прочеsȣ електрікȣ, каре faче sъ devie foarte лȣчitорȣ. Апоĭ neste kîtȣ-ва timпȣ, ачеstȣ прочеsȣ înчeteazъ шi корпȣріле de-vinȣ din нȣоȣ обsкȣре.

Аша dар, dȣпъ Arago, нȣ sîntemȣ siліці а пріimi konsekȣinца къ, кометеле кадȣ neste stele saȣ neste sорĭ, нiчĭ ачееа къ sîntȣ în Черȣ stele stinse шi прin ȣрмаре поате ка шi soарele nos-трȣ sъ se stingъ вр'о datъ шi sъ не ласе în обsкȣритate!

Не ръmîne акȣмȣ а ворбі despre пȣнкtȣлȣ алȣ treilea adeкъ: despre posibilitatea ка о ко-metъ маре (s. e. ка ачееа de ла 1811 saȣ de ла 1843, каре ера к'ȣнȣ milionȣ de орĭ maĭ маре de kîtȣ пъмîntȣлȣ) sъ se апропie atîtȣ de mȣлtȣ de пъмîntȣ, în kîtȣ sъ'лȣ трагъ къtре sine, слъбindȣ атракціȣнеа лȣĭ къtре soаре, атȣнчĭ пъ-mîntȣлȣ ва пъръsi soарele шi ва începe înbîрti-ріле sale împреціȣрȣлȣ kometeĭ.

Dȣпъ леցеа атракціȣнеĭ, ȣнȣ asemenea eve-nimentȣ нȣ е imposibilȣ. Sъ sȣпȣнемȣ акȣмȣ pentр'ȣнȣ momentȣ, къ ачеstȣ evenimentȣ s'арȣ întîmпла întр'adeвъръ шi sъ ведемȣ акȣмȣ че konsekȣinце арȣ eшi din ачеаstъ skimbаре pen-трȣ локȣitоріĭ пъмîntȣлȣĭ, къчĭ în asemenea ка-zȣрĭ noĭ sîntemȣ egoistĭ шi întребъmȣ totȣ d'аȣ-na: че se ва întîmпла атȣнчĭ кȣ noĭ oamenii?

Sъ sȣпȣнемȣ къ пъмîntȣлȣ арȣ deveni ȣнȣ satelitȣ алȣ kometeĭ лȣĭ Halley, атȣнчĭ, kîndȣ ачеаstъ кометъ ва fi în perihelia sa, пъмîntȣлȣ ва fi нȣмаĭ кȣ пȣціне milioane mile maĭ de-парте de soаре de kîtȣ акȣмȣ; dар kîndȣ коме-ta ва fi în aphelia sa, пъмîntȣлȣ ва fi de 36 орĭ maĭ департе de soаре de kîtȣ акȣмȣ. Апоĭ fiindȣ-къ ачеаstъ кометъ termina каріера sa îm-преціȣрȣлȣ soарелȣĭ în 75 anĭ, este dар înве-depatȣ къ шi анȣлȣ пъмîntȣлȣĭ ва deveni de 75 de anĭ aktȣalĭ, adeкъ de 75 de орĭ maĭ маре de kîtȣ акȣмȣ; întр'ачеstȣ timпȣ, 5 anĭ пъмîntȣлȣ ва stръбате реціȣнеле калде de лîngъ Saturnȣ шi ва авеа прimъваръ, iаръ чеĭ-лалці 70 de anĭ, ва fi о iарнъ неkontenitъ!

În momentȣлȣ perihelieĭ kometeĭ, пъмîn-

tȣлȣ ва пріimi de ла soape o кълdȣpъ de 3 opĭ maĭ mape de kîtȣ акȣmȣ, dap în aphelia eĭ, adeкъ în 70 de anĭ de iapnъ, пъmîntȣлȣ ва пріimi de ла soape o кълdȣpъ de 1200 de opĭ maĭ miкъ de kîtȣ акȣmȣ! Че estpemitъцĭ în papoptȣлȣ temпepatȣpeĭ!

Dap sъ mepцemȣ maĭ denapte шi sъ sȣпъnemȣ къ пъmîntȣлȣ apȣ deвeni odatъ sateлitȣлȣ kometeĭ чеĭ mapĭ de ла 1680. Astъ kometъ, пpекȣmȣ npetindȣ чеĭ maĭ mapĭ Astponomĭ, tepminъ kapiepa sa împpeцiȣpȣлȣ soapeлȣĭ, în 575 anĭ. Аша dap, dȣпъ леціле лȣĭ Kepler, aksa чеа mape a eлinseĭ saлe, tpeвȣe sъ fie de 138 maĭ mape de kîtȣ distanцa пъmîntȣлȣĭ de ла soape, пе kîndȣ în perihelia sa, distanцa aчesteĭ komete de soape e nȣmaĭ $^6/_{1000}$ din distanцa aлeĭ noastpe.

Fisika ne înваць, къ лȣmina шi кълdȣpa ȣnȣĭ kopпȣ, kpeште шi skade konfopmȣ кȣ paцiȣnea inвepsъ a natpatȣлȣĭ distanцeĭ ȣnȣĭ kopпȣ înkълzitȣ saȣ лȣminatȣ, de ла kopпȣлȣ че înkълzeште saȣ лȣmineazъ. S. e. пȣnemȣ ȣnȣ kopпȣ oвskȣpȣ шi peчe A ла o distanцъ d'ȣnȣ пiчiopȣ denapte d'ȣnȣ kopпȣ лȣminosȣ шi apzîndȣ; пȣnemȣ anoĭ ȣnȣ aлtȣ kopпȣ oвskȣpȣ шi peчe B ла o distanцъ de doȣъ пiчioape de kopпȣлȣ лȣminosȣ, atȣnчĭ kopпȣлȣ B ва пріimi nȣmaĭ $^1/_4$ napte din лȣmina шi кълdȣpa kopпȣлȣĭ лȣminosȣ de kîtȣ kopпȣлȣ A; къчĭ paцiȣnea inвepsъ a natpatȣлȣĭ distanцeĭ aчestopȣ kopпĭ este: 4: 1; аша dap B, ва fi înkълzitȣ de 4 opĭ maĭ пȣцinȣ de kîtȣ A, шi dakъ ȣnȣ aлȣ tpeiлea kopпȣ C, ва fi ла o distanцъ de 3 пiчioape denъptatȣ de kopпȣлȣ înkълzitopȣ, aчeла ва пріimi o лȣminъ шi кълdȣpъ de 9 opĭ maĭ deвiлe, de kîtȣ A (къчĭ din sepia 1, 2, 3, inвepsȣл пъtpatȣлȣĭ лopȣ este: 9: 4: 1).

Апликîndȣ aчeastъ леџe fizikъ nositiвъ, asȣnpa kometeĭ de ла 1680. Nevton a гъsitȣ. Къ aчestȣ kometȣ în perihelia sa, ȣnde distanцa лȣĭ de ла soape epa nȣmaĭ $^6/_{1000}$ din a noastpъ, пріimea o кълdȣpъ de 28 miĭ de opĭ maĭ mape de kîtȣ a пъmîntȣлȣĭ, saȣ de 2000 opĭ maĭ mape de kîtȣ a fepȣлȣĭ poшitȣ în fokȣ!

Dap în aphelia sa, adekъ dȣпъ 287 $^1/_2$ anĭ, distanцa aчesteĭ komete de ла soape, fiindȣ atȣnчĭ de 138 opĭ maĭ mape de kîtȣ aчeеа a пъmîntȣлȣĭ nostpȣ, de aчeеа пріimeште atȣnчĭ o кълdȣpъ de 19 miĭ opĭ maĭ deвiлъ de kîtȣ кълdȣpa пъmîntȣлȣĭ. Anoĭ fiindȣ-къ пъmîntȣлȣ ва fi atȣnчĭ sateлitȣлȣ aчesteĭ komete, anponiindȣ-se шi denъptîndȣ-se de soape împpeȣnъ кȣ dînsȣ, de aчeеа este înвedepatȣ къ în perihelia kometeĭ, пъmîntȣлȣ ва aвea o кълdȣpъ de 2000 de opĭ maĭ mape de kîtȣ ȣnȣ fepȣ poшitȣ шi în aphelia eĭ лȣmina шi кълdȣpa soapeлȣĭ пе пъmîntȣ nȣ ва fi maĭ mape de kîtȣ aчeеа a лȣmineĭ лȣneĭ d'aкȣmȣ, npin ȣpmape ва domni atȣnчĭ пе пъmîntȣ ȣnȣ fpigȣ de 50^0 sȣв zero, adekъ ȣnȣ fpigȣ tepiвiлȣ npekȣmȣ domneште aкȣmȣ eapna nȣmaĭ în цъpiлe noлape.

În npezenцa aчestopȣ kondiцiȣnĭ kлimatiчe, ziчe Nevton, e înвedepatȣ къ nȣ ва nȣtea esista niчĭ o fiinцъ animaлъ пе пъmîntȣ; къчĭ niчĭ ȣnȣ animaлȣ nȣ noate ръвda o кълdȣpъ de 2000 de opĭ maĭ mȣлtȣ de kîtȣ aчeеа a fepȣлȣĭ poшitȣ în fokȣ, saȣ ȣnȣ fpigȣ noлapȣ de 50^0 sȣв zero în kape snȣma eшindȣ din гȣpъ, înгiaцъ шi mepkȣpiȣ din tepmometpȣ deвine tape ka fepȣ!

Dap Arago nȣ se peazъmъ sigȣpȣ niчĭ n'aчeastъ sȣnoziцiȣne înfpikoшatъ, къчĭ eлȣ npoвъ къ atȣnчĭ în кълdȣpa Perihelieĭ, kîndȣ o napte mape a oчeanȣлȣĭ se ва evanopa, кълdȣpa пъmîntȣлȣĭ se ва mikшopa шi ва fopma neste totȣ пъmîntȣлȣ ȣnȣ feлȣ de вaс tȣpчeaskъ (de вanopȣ); anoĭ noĭ шtimȣ kîtъ кълdȣpъ noate sъ paвzъ ȣnȣ omȣ întp'o вaie tȣpчeaskъ. Шtimȣ întp'adeвъpȣ npin esnepimente, къ omȣлȣ noate sъ stea kîtȣ-ва timnȣ întp'ȣnȣ вanopȣ, kape ape o кълdȣpъ кȣ 30^0 maĭ mape de kîtȣ a aneĭ fepвinte. Dap în panoptȣл fpigȣлȣĭ aлȣ apheлieĭ, ziчe Arago, noĭ шtim къ kъпitanȣлȣ Franklin împpeȣnъ кȣ komnania лȣĭ în esnediцiȣnea kъtpe noлĭ, aȣ petpekȣtȣ maĭ toatъ eapna anȣлȣ 1820 întp'ȣnȣ fpigȣ de 40^0 sȣв zero.

Аша dap Arago konkide къ, keapȣ ла sȣnoziцiȣnea къ пъmîntȣлȣ nostpȣ ва deвeni sateлitȣлȣ ȣneĭ komete esчesiвe, ka aчeеа de ла 1680, niчĭ atȣnчĭ nȣ e neчesapiȣ ka цenȣлȣ ȣmanȣ sъ se stingъ de esчesiȣnea tempepatȣpeĭ.

Dap пе daлtъ napte e înвedepatȣ къ пentpȣ noĭ oamenĭĭ, кȣ natȣpa шi кȣ oвiчeiȣpiлe noastpe de aкȣmȣ, nȣ noate fi nлъкȣtȣ a petpeчe kîцi-ва anĭ nekontenitȣ întp'o вaie tȣpчeaskъ, niчĭ ka sъ pъmîe пъmîntȣлȣ kîte-ва sȣte de anĭ, desnoiatȣ de лȣmina soapeлȣĭ шi noĭ sȣпȣшĭ ȣnȣĭ fpigȣ noлapȣ de 50^0 sȣв zepo. Însъ nȣ tpeвȣe sъ ne tememȣ d'aчestea, kîndȣ ne adȣчemȣ aminte aчeеа че amȣ

ȣ̆ȣ̆sȣ̆ în apтiкoлeлe пpeчedente, къ masa кomeтeлopȣ̆ e aшa de deбiлъ, (sлaбъ) în kitȣ̆ пȣ пoate fi вopбa, кa o кomeтъ sъ atparъ пъмîntȣлȣ̆ кътpe sine întp'atita, în kitȣ̆ sъ'лȣ̆ desлineaskъ de soape шi sъ fakъ dintp'însȣлȣ̆ sateлitȣлȣ̆ съȣ̆ пpoпpiȣ̆.

Aшa dap în пpivinцa aчeasta, пȣtemȣ̆ пpea бine ръмînea odixniцi, къчi нiчi кometa de лa 1680, кape вa pевeni пeste kite-вa sȣte de aнi пȣ пe вa atpaџe кътpe sine, нiчi кometa лȣi Halley, нiчi aлteлe кape sîntȣ̆ înкъ шi мȣлtȣ̆ мai мiчi; шi пъмîntȣлȣ̆ nostpȣ se вa бȣкȣpa de esistinцa aktȣaлъ înкъ мȣлte мii de sekȣлi, вa avea anȣлȣ̆ съȣ̆ aktȣaлȣ̆ кȣ вapiaцiȣniлe saлe пъкȣte; вa fi o пnaneтъ eapȣ̆ nȣ sateлitȣ̆, adeкъ вa fi sлȣгa sтъпînȣлȣi, eapȣ̆ nȣ sлȣгa sȣџeи aлtȣia, o пoziцiȣne totȣ̆ d'aȣna fataлъ шi пenлъкȣtъ.

Planta Ricinus.

(Saȣ̆ eapбa бoepȣлȣi).

Riciнȣ saȣ̆ eapбa бoepȣлȣi (Ricinus communis) este ȣna din пnanteлe чeлe мai foлositoape. În sistemȣлȣ̆ лȣi Linée, aчeastъ пnantъ e копpinsъ în кnasa XXI-лea, dap în sistemȣлȣ̆ natȣpaлȣ̆ aлȣ̆ лȣi Iussieu, piчinȣлȣ̆ апapцine de famiлia *de Euphorbiacée.*

Кapaкtepiлe saлe бotaniчe, sîntȣ̆ ȣpмътoapeлe: tpȣnкiȣлeцȣ stindȣ̆ depentȣ̆, ръмȣposȣ̆, fъpъ пepi пeste toatъ пnanta, кȣ o кoлoape aлбastpъ. Фpȣnzeлe saȣ̆ foiлe лȣi staȣ̆ întp'ȣnȣ̆ modȣ̆ aлtepnativȣ̆ (astȣ̆-feлȣ̆ ξ) шi aȣ̆ кoade лȣnџi, de fopma ȣnei мîne, oкoлȣлȣ̆ лopȣ̆ este dinцatȣ̆ кa dinцii ȣnȣi fepъstpъȣ̆, fnopiлe sîntȣ̆ adȣnate în гpȣпe de fopмe кoniчe; кpъчiлe fopмezȣ̆ ȣnȣ̆ ȣngiȣ̆ мape кȣ tpȣnкiȣ, asemenea шi pamȣpiлe кȣ кpъчi, dap toate sîntȣ̆ гoaлe пe din пъȣntpȣ, кa ȣnȣ̆ чiȣвȣкȣ̆; ȣneлe fnopi sîntȣ̆ maskȣлe aвîndȣ̆ мȣлte staмine шi aлte sîntȣ̆ femeлe; фpȣкteлe (пoameлe) sîntȣ̆ пiшte кaпsȣлe aкoпepite кȣ sпini; în fie-кape кaпsȣлъ se гъseшte ȣnȣ̆ sîмбȣpe oвaлȣ̆, компpimatȣ̆ (aпъsatȣ̆ în пъȣntpȣ) лa amîndȣoe пъpцiлe лatepaлe, de кoлoape чeпȣшie, кȣ пete oaкeшe шi stpълȣчitoape, fiindȣ̆ înкisȣ̆ întp'o кoaжe tape шi fpaџedъ.

Пatpia aчestei фpȣмoase пnante este Indȣstan шi sȣdȣлȣ̆ Afpiчi, dap se гъseшte шi în ȣneлe цъpi din sȣdȣлȣ̆ Eȣpoпei, (пpeкȣмȣ̆ în Eлada шi кeapȣ̆ лa noi) în stapea sълбatiкъ, aлtȣ̆minтepeлea este мȣлtȣ̆ кȣлtivatъ în гpъdiniлe Eȣpoпei. Пnanta aчeasta, în sȣdȣл Eȣpoпei este кa o eapбъ miкъ, dap лa noi ажȣnџe лa мъpimea ȣnei tȣfe фpȣмoase шi înaлte de лa 10—12 пiчioape; în sȣdȣлȣ̆ Afpiчei, piчinȣлȣ̆ este ȣnȣ̆ apбopȣ̆ мape de мъpimea de лa 30—40 пiчioape шi tpȣnкiȣлȣ̆ лȣi ажȣnџe лa гposimea ȣnȣi пiчiopȣ̆ шi мai мȣлtȣ̆.

Sîntȣ̆ feлȣpimi de sпeцe de piчinȣ̆, adeкъ:

Ricinus viridis, Heide. Foiлe saлe nȣ sîntȣ̆ tȣiate пpea adînкȣ̆. Ажȣnџe лa oape-кape înълцime, însъ pъмîne totȣ̆ eapбъ.

Ricinus africanus, Milln. Ape fopмa ȣnȣi apбopȣ̆ saȣ̆ tȣfe шi ажȣnџe лa înълцimea de 30—40 пiчioape.

Ricinus lividus. E кoлopatȣ̆ мai мȣлtȣ̆ aлбastpȣ, de kitȣ̆ чeлe-лaлte sпeцe.

Toate aчeste sпeцe sîntȣ̆ de foлosȣ̆ пentpȣ noi oamenii, къчi seminцeлe aчestei пnante daȣ̆ o pemedie foapte пpeцȣitъ în mediчinъ adeкъ *ȣntȣ̆ de piчinȣ̆.* Кeapȣ̆ din timпȣpiлe лȣi *Hippocrates* шi *Dioskorides,* aчeastъ пnantъ epa întpeбȣinцatъ în mediчinъ, пentpȣ seminцeлe ei. Seminцeлe n'aȣ̆ niчi o odoape, însъ гȣstȣлȣ̆ лopȣ̆ e ȣnsȣposȣ̆ шi dȣлчe, шi лasъ în гъpъ ȣnȣ̆ гȣstȣ̆ tape пape-къ ne-înцeaпъ шi esviцъ skъpninape. Aчeasta пpoвine din ȣntȣлȣ̆ копpinsȣ̆ în seminцe, кape копpindȣ̆ în sine aлбȣmenȣ̆ saȣ̆ aлбȣшȣ̆ de oȣ̆, шi гȣmi шi кape sepвъ în mediчinъ. Întp'adeвъpȣ̆ în toatъ mediчina пȣ sъ гъseшte o кȣpъцenie (pȣrgativ) aшa de ȣшoapъ шi de sirȣpъ кa ȣntȣ de piчinȣ̆. Кeapȣ̆ пentpȣ stomaчe deбiлe, ȣnde opi-чe кȣpъцenie пoate sъ adȣкъ вътъмape, ȣntȣ de piчinȣ̆ пȣ batъмъ nimiкȣ̆, însъ пȣ e de tъгъdȣitȣ̆, къ пentpȣ ȣnii oameni гȣstȣлȣ̆ aчestȣi ȣntȣ̆ e гpeцosȣ̆.

Aчestȣ̆ ȣntȣ̆ ape мai мȣлte пȣмipi în мȣлte цъpi; s. e. în Eȣpoпa îлȣ̆ пȣmeskȣ̆ ȣntȣ̆ de pi-

чinȣ (oleum ricini), în Гречiea îлȣ nȣmeskȣ ȣntȣ de кiкinomȣ (oleum cicinum), în Франца ші Амерiка, îлȣ пȣmeskȣ ȣntȣ de каstopȣ (oleum castoris) saȣ ȣntȣ de палміере (oleum palmae christi), eapȣ în алte локȣpї îлȣ nȣmeskȣ ȣntȣ de керва (oleum de cherva).

Kîndȣ ȣntȣлȣ e проаspъtȣ, este лimnede, ape o колоаре албъ бъtîndȣ în галбенȣ, ȣnȣ гȣstȣ dȣлче, se topeште în spiptȣ (alcohol) ші este o кȣpъцenie ȣшоаpъ; dap кîndȣ s'a înвекitȣ, saȣ кîndȣ 'лȣ a sкosȣ din seminцe прin fерберe saȣ înкълzipe, atȣnчї ȣntȣлȣ se tȣрбȣpъ, devine галбенȣ maї înкisȣ, ape în sine o акpiмe аpрin-zъtoape pentpȣ stomaкȣ ші intestine (maцe), продȣче mȣлte eшipї afapъ кȣ dȣpepe ші кеаpȣ въpsъtȣpї ші infламацiȣnї înlepioape, mȣї кȣ sea-mъ se întîmплъ ачеasta, кîndȣ mънînкъ чine-ва seminцеле кȣ totȣлȣ ші кȣ пелiца лopȣ; къчї se

Арборȣлȣ Ricinȣ în Афpiкa.

bede, къ пpiнчiпȣлȣ tape e копpinsȣ tokmaї în ачеastъ пелiцъ, de ачееа este ȣnȣ абȣzȣ mape кape fакȣ ȣniї oamenї ші femeї de ла noї, кîndȣ daȣ feptȣpe de eapба боерȣлȣї de бъȣtȣ pentpȣ felȣpimї de боале; къчї de mȣлte opї s'a întîm-платȣ, къ dȣпъ o asemenea бъȣtȣpъ, s'a apъtatȣ въpsъtȣpъ ші ȣpdinape, ȣnȣ felȣ de колеpъ, кape a продȣsȣ ші niшte inflamaцiȣnї moptaлe. Fep-tȣpa de pъdъчina ачестеї плante, este folosi-toape pentpȣ колiкъ, flatȣ, stenosȣ ші dȣpepe de penikї, dap feptȣpa de fpȣnzъ este folositoape în контpa ȣnopȣ inflamaцiȣnї de окї, pъnї ші бȣбе saȣ esanteme ші nete; însъ penetъmȣ sъ nȣ кȣteze чine-ва a бea asemenea feptȣpъ fъpъ op-

donanца medikaлȣĭ, къчĭ прекȣмȣ amȣ zisȣ, tre-бȣе пъstpatъ o mъsȣpъ конвенабілъ, altmintere-леа поate sъ devie foapte вътъmъtoape.

În климеле калde ȣnde aчeastъ плantъ кре-ште în кълimĭ mapĭ, în stapea sълbatiкъ, ȣntȣлȣ de річінȣ este întpeбȣinцatȣ шi пentpȣ difepite în-tpeбȣinцъpĭ tekniче (ка ȣлeiȣ, ȣntȣ de kini-пъ ш. ч. л).

Dap afapъ de ȣtiлitatea medikaлъ a aчesteĭ плante, ea este кȣлtiвatъ шi în гpъdinĭ пentpȣ fpȣ-мȣseцеа eĭ, къчĭ toatъ fopma asteĭ плante шi maĭ кȣ seamъ fpȣnzeле eĭ, sîntȣ foapte fpȣmoase. Аша vedemȣ шi aічĭ къ Natȣpa a îmпpeȣnatȣ în опе-pіле sале, întoкmaĭ ка ȣniĭ aȣtopĭ цeniaлĭ, плъ-кȣtȣлȣ кȣ folositopȣлȣ. « Dulce cum utile ». Кȣмȣ ziче челебpȣлȣ поetȣ antiкȣ (Horatius).

Кътila.

Aptiколȣлȣ II. Кътiла în desepta.

Xenophon a zisȣ: « în opĭ-че корпȣ fpȣ-mosȣ pezidъ o inimъ fpȣmoasъ прекȣмȣ шi în корпȣpіле ȣpîte, ȣnȣ sȣfletȣ ȣpîtȣ ». Nȣ voimȣ a intpa aічĭ în anaлisa aчesteĭ sentenцe în papop-tȣлȣ omȣлȣĭ, dap în papoptȣлȣ кътiлеĭ, aчestea nȣ s'adevepeazъ. Корпȣлȣ кътiлеĭ e depapte d'a fi fpȣ-mosȣ, estepiopȣлȣ eĭ este акопеpitȣ кȣ niште întъpi-tȣpĭ; колоapea sa e чепȣшie, întp'ȣnȣ kinȣ monoton, ape o кокоаше în sпinape, алte кътiле aȣ kîte dȣoe кокоаше; ape o вȣpтъ mape eшitъ afapъ, ȣnȣ гîtȣ лȣngȣ ка de лeвъdъ шi капȣлȣ mikȣ ка de oaie, nasȣ лatȣ, гȣpa лapgъ, кȣ вȣza d'asȣпpa кpъпatъ; toate aчeste, zікȣ, nȣ sîntȣ negpeшitȣ квалітъцiле ȣnȣĭ корпȣ fpȣmosȣ, dap кȣ toate aче-stea, квалітъцiле mopaле але aчestȣĭ animaлȣ sîntȣ foapte пpeчioase, кеаpȣ шi nefpȣmȣseцеа кор-пȣлȣĭ, este fъкȣtъ întp'adinsȣ ка sъ sepve aчes-topȣ квалітъцĭ mopaле. Natȣpa a вpȣtȣ sъ fakъ din кътiлъ ȣnȣ калȣ de desepte, adeкъ ȣnȣ ani-maлȣ каpe sъ fie în stape a пȣpta гpeȣтъцĭ mapĭ, a ȣмбла foapte iȣte пе nisinȣ, fъpъ sъ se кȣ-fȣnde întp'însȣ шi maĭ кȣ seamъ a ȣмбла ziле întpeцĭ întp'o desepтъ гpozaвъ fъpъ mînкape шi fъpъ въȣtȣpъ; de aчeea, кȣмȣ zікȣ, Natȣpa a ако-пеpitȣ корпȣлȣ eĭ кȣ întъpitȣpĭ ка sъ поatъ пȣp-ta гpeȣтъцĭ mapĭ fъpъ sъĭ nese saȣ s'o sȣпepe чева, ĭĭ a datȣ пе sпinape ȣna saȣ dȣoъ кокоаше пліne de гpesime, de ȣnde корпȣлȣ animaлȣ se nȣtpeште kîndȣ nȣ mъnîнкъ mȣлtȣ timпȣ; пen-tpȣ aчeea, кътiла kîndȣ a ȣмблatȣ mȣлte ziле ne-mînкatъ, кокоаша eĭ se mікшiopeazъ sȣв tълпĭ, къ-mіла ape niште пepiniцe ȣmflate ка sъ nȣ se кȣfȣnde în nisinȣлȣ ȣsкatȣ алȣ deseptеĭ, de aчeea кътiла nȣ поate ȣмбла пе ȣnȣ пъmîntȣ ȣmedȣ, къчĭ алȣпекъ шi Apaпiĭ sîntȣ siлiцĭ atȣnчĭ a пȣne în пopoiȣ ковоpe шi алte asemenea лȣкpȣpĭ sȣв пічioapeле кътiлеĭ, ка sъ калче пе dînseле, eapȣ nȣ în nopoiȣ. Бȣpta mape a кътiлеĭ пpoвine din konstpȣкцiȣnea stomaкȣлȣĭ, къчĭ кътiла pȣ-megъ ка воȣ, oaia, капpa шi чepвȣ; ка toate aче-ste animaле pȣmegъtoape, ape шi ea patpȣ stomaче; însъ кътiла ape o konstpȣкцiȣne paptiкȣлapъ, adeкъ în stomaкȣлȣ eĭ челȣ mape ape ка niште челȣле saȣ къsȣцe пліne de aпъ. Kîndȣ кътiла sъ пpe-гъteште de dpȣmȣ, веа mȣлtъ aпъ; o papte mікъ dintp'aчestȣ flȣidȣ este întpeбȣinцatȣ пentpȣ mo-mentȣлȣ aktȣaлȣ, пе kîndȣ чea maĭ mape papte pemîne dpentȣ pezepvъ în корпȣлȣ каpe, кълъ-topindȣ mȣлte ziле în desepte шi neavîndȣ aпъ de вȣtȣ, o skoate din magazia че o ape în sto-maкȣлȣ sъȣ шi 'шĭ notoлeште setea. Ȣniĭ aȣ шi pretinsȣ къ Apaпȣл fiindȣ desпepatȣ de sete taie kîte odatъ кътiла лȣĭ шi веа aпa че se aflъ în stoma-кȣлȣ eĭ; însъ aчeasta nȣ s'a adevepitȣ, прекȣмȣ afipmъ вoiaцiopȣлȣ *Kotschy*, maĭ кȣ seamъ къ aчeastъ aпъ este amapъ шi гpeцoasъ.

De шi корпȣлȣ кътiлеĭ nȣ e fpȣmosȣ, dap квалітъцiле eĭ mopaле sîntȣ foapte fpȣmoase. Aчestȣ animaлȣ este foapte pъвdъtopȣ, foapte вліndȣ, foapte ataшatȣ de stъпînȣлȣ sъȣ шi keapȣ foapte simцitopȣ. Кътiла din каpaване apatъ o mape neastîmпъpape kîndȣ nȣ vede пе stъпînȣлȣ sъȣ, înчепe sъ stpiцe ка ȣnȣ ȣpsȣ шi nȣ se no-toлeште, пînъ n'a гъsitȣ пе stъпînȣлȣ sъȣ; dap къtpe пpoцenitȣpa sa apatъ o tandpeцъ foapte deлікатъ. Kîndȣ кътiла dъ цiцъ пȣiлȣĭ sъȣ, ȣitъ toatъ лȣmea шi nȣ vede nimікȣ че se maĭ întîmплъ împpeцiȣpȣлȣ eĭ. Kîndȣ moape ȣnȣ пȣiȣ

de къмілъ, atȣnчĭ Арапȣлŭ askȣnde пȣіȣлŭ mортŭ, din окiĭ mȣmeĭ sале кîte-ва zilе, altminтерелеа арŭ mȣрі шi еа de desперарe шi de дoлiŭ. Кîndŭ къміла este sъ se înкарче, Арапȣлŭ 'ĭ face ȣнŭ semnŭ, еа se ласъ atȣnчĭ пе ценȣкĭ шi ръmîne liniшtitъ în totŭ timпȣлŭ пе кîndŭ ține операцiȣнеа înкъркътȣреĭ. Дȣпъ че s'a terminatŭ înкъркътȣра, къміла se skoalъ шi ȣмблъ kondȣsъ нȣ кȣ бътае, чі кȣ кîntечiле stъпîнȣлȣĭ sъȣ

Дар simцindŭ еа къ s'a înкъркатŭ destȣлŭ шi înкъркътȣра totŭ ȣрmeazъ, dъ ȣнŭ semнŭ de desапробаре шi de mȣлtе орĭ нȣ ва sъ se skoale saȣ кîndŭ o skoalъ кȣ sila, нȣ se miшкъ de локŭ нічĭ кȣ бътаiе, *апоĭ кîndŭ отȣлŭ о пекъжеште* преа mȣлtŭ, къміла devine fȣрioasъ бате кȣ пічioареле d'înainte шi este кеарŭ în stаре а рȣпе mîna saȣ пічiорȣлŭ tiранȣлȣĭ sъȣ. Пріmъвара în timпȣлŭ îmпреȣнъреĭ, maskȣлȣлŭ devine fȣрiosŭ шi требȣе sъ se пъзеаskъ чіне-ва de dînsȣлŭ; în totŭ timпȣлŭ ачеsta (40 de zile) нȣ mънîнкъ maĭ nimikŭ шi skoate neînчetatŭ sпȣmъ din гȣра sa.

Кȣалітъціле пречioase але къміleĭ aȣ fъкȣtŭ пе Арабŭ a o прiві нȣ ка ȣнŭ animалŭ domestikŭ, чі ка ȣнŭ memбрȣ алŭ famiлiеĭ sале. Кîndŭ ĭĭ a нъsкȣtŭ ȣнŭ пȣiŭ de къмілъ, елŭ zіче къ 'ĭ a нъsкȣtŭ ȣнŭ amikŭ. Întр'adевърŭ, Арабȣлŭ nomadŭ кълъtорŭ în deseрte, н'аре не лȣmе ȣнŭ amikŭ maĭ кредinчiosŭ de *кîtŭ къміла sa*, къчĭ în momentȣлŭ de перiкȣлŭ кîndŭ тоцĭ kamарazĭĭ sъĭ din караване 'лŭ aȣ лъsatŭ sinгȣрŭ în desepте къȣtîndŭ din eroismŭ a'шĭ sкъпа віаца лорŭ пропрie, къміла нȣ'лŭ ласъ, чі îmпърцеште кȣ dînsȣлŭ періколȣлŭ шi sперанца.

Патрiа къміleĭ sîntŭ църіле кълдȣроасе din Asia шi Afrіка. Аічĭ din timпȣріле челе maĭ antiче, къміла a fostŭ domestiчitъ. Кеарŭ de Патріархȣлŭ Аврамŭ, zіче Біблiа «елŭ a авȣtŭ mȣлцĭ боĭ, оĭ шi къміле». Къміла креште пînъ ла vîрsta de 7 anĭ шi тръеште 40 пînъ ла 50 de anĭ. Femeлa fatъ în totŭ anȣлŭ ȣнŭ пȣiŭ каре о sȣце de лантеле еĭ, че este d'ȣнŭ гȣstŭ amарŭ шi sъратŭ шi d'о колоаре vînъtъ, кеарŭ шi неагръ кîte odatъ. Дар пърȣлŭ къміleĭ e foarte пре цȣітŭ шi se face dintр'însȣлŭ vestminte de «перĭ de къміле» каре aȣ ȣнŭ прецŭ foарте skȣmпŭ.

Sîntŭ dȣoe sпецe de къміле ȣна кȣ dȣоъ кокоаше пе sпінаре (Camelus Bactrianus, каре e презentatъ în fiгȣра din No: 11) шi алta кȣ о кокоашъ în mіжлокȣлŭ sпінъреĭ (Camelus dromedarus). Челŭ d'întiiŭ провіне din Bactria, (Turkestan d'astъzĭ) se гъseште domestiчitŭ în Asia чentралъ, Tartaria, Thibet пînъ ла хотареле Кінеĭ. Ачеastъ servъ maĭ mȣлtŭ пентрȣ трансnортареа греȣтъцілорŭ марĭ дар нȣ ȣмблъ iȣte; mърimea лȣĭ e de 7 ½ пічоаре, колоареа оакешъ; пе капŭ, гîtŭ шi конче аре перĭ de къмілъ. Карнеа пȣілорŭ тінерĭ e бȣнъ de mîнкаре.

Къміла кȣ о кокоаше (C. Dromedarus) e maĭ mікъ de кîtŭ чеа пречedentъ, аре mърimea de 5—7 пічioаре, пърȣлŭ sъȣ е moale ка лîна, foarte лȣнгŭ ла гîtŭ шi ла кокоаше, колоареа sa e maĭ deskisъ. Sîntŭ къміле de колоаре ченȣшie, галбенъ албъ шi неагръ. Патрiа ачеsteĭ къміле sîntŭ Арабiа шi нордȣлŭ Afrічӗĭ. Челе maĭ vestite vinŭ din цеара Darfur din Абіsinia.

Sîntŭ mȣлtе rase de къміле: ȣнеле нȣmite «Gamel» ȣмблȣ maĭ înчетŭ дар поартъ mȣлtе греȣтъцĭ пînъ ла 1200 fȣнцĭ шi къміла face кȣ ачеаstъ греȣтате пе sпінаре, 15—20 mіле цеографiче în 24 оре. Дар rasa нȣmitъ «Mehari» нȣ поартъ греȣтъцĭ шi servъ ла кълъріe. Ачеаstъ rasъ de къмілъ аре о iȣцеалъ estраордінаръ; ка о sъцеатъ strъбате deseрта шi îndатъ s'a fъкȣtŭ невъзȣтъ. Sîntŭ esemпле, къ ȣнŭ Mehari a fъкȣtŭ о кале de 30 mіле (15 поште) întр'о zi! О îmпрецiȣраре кȣріоаsъ este ла ȣмблетȣлŭ къміleĭ, къ înainteазъ кȣ amîndȣоъ пічioареле de ла о парте шi пе ȣрmъ кȣ челе-лалте dȣоъ din партеа чеа-ъ-лалтъ, пе кîndŭ калȣлŭ înainteазъ кȣрmezіш кȣ ȣнŭ пічiорŭ de nainte de ла о парте шi кȣ ȣнŭ пічiорŭ de ла чеа-ъ-лалтъ парте. Ачеstŭ ȣмблетŭ алŭ къміleĭ face къ вакчiлеазъ (шовъеште) ȣмблîndŭ în дреанта шi în stîнга шi чіне нȣ e обічнȣітŭ а ȣмбла кълáре пе къмілъ, лесне поате sъ казъ жосŭ.

Este interesantŭ, zікŭ воіажорiĭ, а vedea ȣнŭ Арапŭ ȣмблîndŭ în deseрte пе къміла sa. Maĭ нічĭ odатъ нȣ se aȣde sgomotȣл ȣнȣĭ бічiŭ, нȣmaĭ кȣ кîнтече шi кȣ flaȣte este kondȣsъ къміла în дрȣmȣлŭ еĭ; апоĭ пе дрȣmŭ кîndŭ Арапȣлŭ se dъ жосŭ ȣмблîndŭ лîнгъ къміла sa, atȣnчĭ ĭĭ sпȣне felȣріmĭ de istорiĭ, de anекdote, de поезiĭ шi de кîнтече tradiцiонале шi къміла întoарче капȣлȣĭ кȣ окiĭ sъĭ, паркъ askȣлтъ кȣ interesŭ ла челе че ĭĭ повеsteште stъпînȣлŭ sъȣ. Аша

tepminъ лȣnга шi ostenitoapea sa кълъtopie Apaбȣлȣ în петречерĭ кȣ amiкȣлȣ съȣ din pегнȣлȣ animaлȣ; anoĭ кînдȣ a ажȣnsȣ ла sкопȣлȣ кълъtopieĭ saле, кînдȣ ape съ desкарче mapfъ, къmiлa de sine аплеакъ капȣ în жosȣ, se пȣне пе ценȣкĭ ка съ înлesneaskъ stъпînȣлȣĭ съȣ aчeastъ операцiȣne.

Ȣnȣ taблоȣ пȣmaĭ пȣцinȣ intepesantȣ пpezentъ o familie de Apaпiĭ nomazĭ în opientȣ кȣ къmiлеле лорȣ. O asemenea колоnie migpътoapъ posedъ de мȣлte opĭ мȣлte sȣte къmiле. Dimineaца ле tpimite ла кîmпȣ ла пasчiȣne ка п'о чipeadъ, seapa ле întoaркȣ акасъ, tокmaĭ ла meaza noapte, мȣлгȣ къmiлеле. Din лапte fакȣ ȣniĭ шi o бъȣtȣpъ spipitoasъ каpe îmбatъ tape пе omȣ. Dȣпъ че къmiлa aȣ konsȣmatȣ кîmпie de pasчiȣne, колоniĭ pidiкъ коpтȣpiле лорȣ шi съ дȣкȣ ла aлtъ napte, къчĭ попȣлiĭ nomazĭ sîntȣ siлiцĭ a skimбa adese-opĭ локȣinцеле лорȣ. Nеvesitatea кîmпiiлорȣ пȣoĭ de pasчiȣnĭ пentpȣ animaлеле, ле siлеskȣ ла aчeastъ viaцъ migpъtoape шi nestatopniкъ. Eatъ къ къmiлa кȣ кȣaлitъцiле sale пpечioase, a mijлочitȣ чiviлisaцiȣnea antiкъ, mijкъpiле каpаванелорȣ пpin desepte шi pеiацiȣnea intepnaцioнaлъ întpe попȣлiĭ пpimitivĭ каpe, фъpъ къmiлъ, apȣ fi pъmase sълбatiче шi izoлatъ. Eatъ кȣmȣ ȣnȣ animaлȣ a infлȣinцatȣ asȣпpa soapteĭ ȣnȣĭ kontinentȣ! Кȣmȣ къmiлa блîndъ, nevinovatъ fideле, кȣ o natȣpъ poetiкъ, amiкa шi a мȣziчeĭ, кȣmȣ aчestȣ animaлȣ soцȣлȣ nesепаpaбiлȣ în viaцa Apaпȣлȣĭ, a пȣtȣtȣ kontpiбȣi ла invenцia poezieĭ opientaле a aчesteĭ poeziĭ sȣблime, neimitaбiле шi adînчĭ. Кȣmȣ în къmiлa este пepsonifiatȣ totȣ opientȣлȣ!

Komȣnikaцiȣnĭ шtiinцifiче miчĭ.

Кometeле sîntȣ еле локȣite de oamenĭ?

Мȣлцĭ din Astponomĭ aȣ tpatatȣ aчeastъ кȣestiȣne. Ȣniĭ aȣ zisȣ къ în pгezenцa skimбъpiлорȣ esчesivĭ aле temпepatȣpeĭ neste komete apȣ fi imposiбiле ка съ локȣiaskъ аколо fiinцe viĭ, dap aлцiĭ aȣ чitatȣ esemплȣлȣ челебpȣлȣĭ Astponomȣ Halley каpe, înкizîndȣ-se întp'ȣnȣ клопotȣ d'afȣndъtopȣ în mape, a pъmasȣ пе фȣndȣлȣ mъpeĭ ȣnȣ timпȣ konsidepaбiлȣ. Aлцiĭ aȣ чitatȣ esemплȣлȣ лȣĭ Gay-Lussac каpe, ла 16 Septembpie 1804, s'a sȣitȣ кȣ ȣnȣ aepostatȣ sȣsȣ în aepȣ ла o înълцime de 7016 metpi neste nivелȣлȣ mъpeĭ, ȣnde бapometpȣ apatъ 329 miлimetpi шi tepmometpȣ, 9° sȣб zepo. Iap aлцiĭ aȣ чitatȣ esemплȣлȣ D-lor Barral шi Bixio каpe, ла 27 Iȣлie 1850, s'aȣ погоpîtȣ în фȣndȣлȣ mъpeĭ întp'ȣnȣ клопotȣ, шi aȣ pъmasȣ 20 de minȣte пе фȣndȣлȣ mъpeĭ ла o adînчime de 7049 metpi ȣnde бapometpȣ apъta пȣmaĭ 315 miлimetpi tepmometpȣ 49° sȣб zepo!

Iatъ, ziкȣ, къ oameniĭ potȣ pъбda în asemenea estpemitъцĭ în paпоptȣлȣ temпepatȣpeĭ шi aлȣ desimeĭ aepȣлȣĭ.

Nȣ poate niminĭ întp'adевъpȣ a dечida кȣestiȣnea aчeastъ. E destȣлȣ къ шtimȣ къ пȣ imposiбiлȣ къ komete съ fie локȣite de oamenĭ, înсъ adъoгa întp'ȣnȣ modȣ spipitȣaлȣ *Fontenelle* în anȣлȣ 1686. «Nȣ e пpoбaбiлȣ къ oameniĭ лȣnepĭ, планеtapĭ saȣ kometapĭ съ fie toцĭ ка шi noĭ stpenepoцiĭ лȣĭ Adamȣ. Asta apȣ пpezenta o difiкȣлtate teoлoцiкъ, anoĭ spre a evita aчeste, ziкȣ къ oameniĭ лȣnapĭ saȣ kometapĭ, пȣ sîntȣ фъкȣцĭ ка noĭ. Dap кȣmȣ sîntȣ? Zъȣ пȣшtiȣ! Шi daкъ шtie чine-va maĭ мȣлtȣ de кîtȣ mine despre aчestȣ aptiколȣ esteбȣгatȣ, съ mъ învеце шi пе mine чева.»

Tinъpitȣ în Tinoгpafia Колеџiȣлȣĭ Sf. Saba.